

Україна у фокусі

28 вересня – 4 жовтня

2015 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>4</i>
<i>ЗАТИШШЯ НА ДОНБАСІ: ДОВГООЧІКУВАНИЙ МИР ЧИ ПАУЗА В БОЙОВИХ ДІЯХ?.....</i>	<i>4</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

28
вересня

Офіційна українська делегація на Генеральній Асамблеї ООН залишила сесійну залу перед виступом президента РФ Володимира Путіна. У такий спосіб делегація висловила протест воєнній агресії Москви проти України, яка триває вже понад рік. Водночас на балконі під час виступу Путіна було розгорнуто прапор України з Іловайська, розстріляний російськими снарядами у серпні 2014 року.

Президент США Барак Обама у своєму виступі на засіданні Генеральної асамблеї ООН заявив про анексію Криму Росією. Обама пояснив, що США ввели санкції проти Росії, оскільки «не можуть стояти осторонь», коли порушується суверенітет і територіальна цілісність України.

29
вересня

Петро Порошенко з трибуни ООН звинуватив Росію у агресії проти України і закликав почати всесвітню кампанію щодо тиску на РФ. Порошенко повідомив, що в результаті збройного конфлікту на Донбасі загинуло 8 тис. осіб, серед яких 6 тис. цивільних.

Петро Порошенко зустрівся з Бараком Обамою в рамках заходів Генеральної Асамблеї ООН. Голова Білого дому запевнив, що США продовжать підтримувати Київ, який запроваджує реформи і виступає за дипломатичне вирішення конфлікту. Зустріч з українським Президентом Обама провів після розмови з Путіним, під час якої наголосив, що Мінські угоди можна реалізувати за кілька місяців. Обама також висловив занепокоєння з приводу виборів, запланованих бойовиками «ДНР» та «ЛНР».

Тристороння контактна група в Мінську домовилася про відведення озброєнь на Донбасі. Члени групи підписали угоду про відведення зброї калібром до 100 міліметрів. Ватажки окупантів із угруповань «ДНР» і «ЛНР» Олександр Захарченко і Олександр Плотницький також поставили свої підписи під угодою.

Російський суд провів черговий допит української льотчиці Надії Савченко, яку звинувачує у причетності до загибелі російських журналістів в Луганській області України. Українка на суді розповіла про свою участь у Євромайдані і про те, як вона у складі батальйону «Айдар» брала участь в АТО, де й потрапила в полон. На сайті проекту «Відкрита Росія», фінансованого колишнім главою ЮКОСу, російським опозиціонером Михайлом Ходорковським, з'явилося відео із затриманням Савченко.

1
жовтня

Обстрілів у зоні АТО зафіксовано не було. Сили АТО почали підготовчі роботи до передислокації озброєння і техніки.

У Міністерстві закордонних справ України висловили стурбованість схваленням Радою федерації Росії постанови про використання російських Збройних сил за межами держави. Про це йдеться у заяві МЗС. Як відомо, у адміністрації президента Росії зазначили, що це стосується Сирії, яка

звернулася з проханням про допомогу. Після цього стало відомо про здійснення авіаударів у Сирії російськими літаками.

2
ЖОВТНЯ

У Парижі відбулася зустріч «Нормандської четвірки». Голови України, Росії, Франції та Німеччини Петро Порошенко, Володимир Путін, Франсуа Олланд і Ангела Меркель обговорювали питання щодо врегулювання конфлікту на Донбасі.

За словами Порошенка, було домовлено про відведення легкого озброєння, яке проходить 41 добу і почнеться з наступного ж дня домовленості.

Президент Франції Франсуа Олланд повідомив, що вибори в окремих районах Донецькій і Луганській областях повинні пройти за українським законодавством протягом 80 днів після ухвалення відповідного закону. А всім кандидатам має бути наданий імунітет на час виборів. В рамках зустрічі обговорювалося й питання амністії, яка «повинна статися разом з виборами».

Канцлер Німеччини Ангела Меркель розцінює підсумок переговорів в «нормандському форматі» як позитивний.

II. Аналітична довідка

ЗАТИШШЯ НА ДОНБАСІ: ДОВГООЧІКУВАНИЙ МИР ЧИ ПАУЗА В БОЙОВИХ ДІЯХ?

29 вересня тристороння контактна група з мирного врегулювання ситуації на сході України у складі представників України, Росії та ОБСЄ підписала угоду про відведення озброєнь калібром менше 100 мм від лінії зіткнення на Донбасі. Пізніше свої підписи під документом поставили і самопроголошені лідери «Донецької Народної Республіки» («ДНР») та «Луганської Народної Республіки» («ЛНР») Олександр Захарченко та Ігор Плотницький. 2 жовтня у ході зустрічі в Парижі лідери «Нормандської четвірки» (України, Росії, Німеччини та Франції) домовилися про відведення усього озброєння від лінії зіткнення та проведення виборів на окупованих територіях за українським законодавством. Ці події відбувалися на тлі безпрецедентного затишшя в бойових діях на Донбасі, з одного боку, та початку воєнних дій Росії у Сирії – з іншого.

*Як довго протримається відносний спокій на Донбасі?
Які перспективи політичного врегулювання конфлікту?*

Від Донбасу до Сирії

Помітне зниження інтенсивності бойових дій на Донбасі, яке триває вже кілька тижнів, вочевидь, стало результатом зміни поведінки російського президента Володимира Путіна. По-перше, продовження воєнної активності з боку проросійських сепаратистів та російських військ без збільшення

контрольованої території чи інших здобутків неодмінно ставило питання про доцільність подальшого витрачання значної кількості ресурсів на ці потреби. По-друге, продовження дії економічних санкцій проти Москви – разом із низькою ціною на нафту – змушувало Путіна шукати шляхи послаблення міжнародної ізоляції Росії.

Події на Донбасі та в Сирії, відповідно, можна розглядати як елементи одного ланцюга. З одного боку, зупинивши активну фазу воєнних дій на Донбасі та загалом пом'якшивши свою риторику щодо України, Путін сподівався продемонструвати бодай часткове виконання Мінських угод, що є обов'язковою умовою для зняття санкцій проти Росії. З іншого боку, вв'язавшись у конфлікт у Сирії, російський президент радше намагався не лише захистити свого союзника Башара Асада та продемонструвати власну силу, а й змусити держави Заходу розглядати Росії як країну, без якої вирішити цей конфлікт неможливо. Очевидно, що таке поєднання поступок в Україні та агресії в Сирії спрямовано на послаблення міжнародної ізоляції Росії та – в перспективі – обмеження економічних санкцій проти неї.

Відповідно, перспектива збереження режиму тиші в зоні бойових дій на Донбасі залежатиме не в останню чергу від того, як країни Заходу відреагують на нову поведінку російського президента. Послаблення режиму санкцій проти Росії зможе частково задовольнити Путіна і, відповідно, він отримає час для того, аби відновити економічний потенціал власної країни. Це може дати тимчасовий передих для українських сил, що захищають Донбас, однак у середньостроковій перспективі відновлення бойових дій буде цілком реальним. Якщо, натомість, жорсткі санкції проти Росії збережуться, здатність Москви підтримувати агресію проти України буде суттєво послаблено, хоча її непередбачувана поведінка на перших порах може вилитися в нові провокації проти України.

Вибори не за правилами

У той час як необхідність продовження бойових дій бодай тимчасово відійшла на другий план, потреба в політичному врегулюванні конфлікту на Донбасі постала особливо гостро. У цьому розрізі зустріч лідерів «Нормандської четвірки» в Парижі навряд чи додала будь-яких сподівань на реалізацію такого сценарію, який би задовольнив усі сторони. Найбільша проблема полягає в самих Мінських угодах, повноцінне виконання яких не лише невігідне ні Україні, ні Росії, а й не здатне розв'язати сам конфлікт на сході України. Питання виборів на території «ДНР» і «ЛНР» у цьому контексті особливо показове.

З одного боку, очевидно, що за умов присутності на території двох сепаратистських псевдореспублік російських військ та військової техніки проведення вільних і чесних виборів там неможливе. З іншого – лідери західних держав продовжують запющувати очі на цей незаперечний факт, наполягаючи на необхідності організувати такі вибори за демократичними стандартами. Пояснення, очевидно, лежить у певній втомі Заходу від протистояння в Україні та надміру догматичному підході до вирішення подібних конфліктів. Можна припустити, що лідери ЄС сподіваються шляхом проведення таких виборів закрити тему політичного врегулювання Донбаського конфлікту та перекласти відповідальність з доведення цього процесу до логічного кінця на Україну та Росію.

Водночас, діючи таким чином, держави Заходу готують для себе своєрідну пастку. Навіть якщо всі сторони погодяться провести вибори на окупованих територіях за рецептами «Нормандської четвірки», ЄС навряд чи зможе визнати ці вибори демократичними, адже піде таким чином проти власних цінностей. У такому разі всі зусилля західних країн, спрямовані на організації виборчого процесу, виглядатимуть марним витрачанням часу і зусиль. Важко уявити, що лідери країн ЄС не усвідомлюють таку загрозу, однак водночас вони поки не демонструють розуміння того, як її уникнути.

З українського боку дилема виборів на окупованих територіях так само непроста. Для її вирішення українській владі конче необхідно визначити «червоні лінії», які вона не зможе перетнути. Ними можуть стати виконання інших ключових положень Мінських угод – виведення всіх іноземних збройних формувань і військової техніки з території України та повернення контролю над українсько-російським кордоном – як умова для виборів у «ДНР» і «ЛНР». До того часу українське керівництво може брати участь у дипломатичних переговорах щодо виборів на окупованих територіях, однак не в їх організації чи проведенні. Попри те, що така поведінка потребуватиме серйозного обґрунтування перед країнами Заходу і загрожуватиме тимчасовим охолодженням з їхнього боку, вона найбільш адекватна тим викликам, які зараз стоять перед національною безпекою країни.

Висновки

Таким чином, тиша в зоні бойових дій на Донбасі стала результатом передусім нової лінії поведінки російського президента Путіна, який вирішив завдяки зміні об'єкту агресії змусити країни Заходу пом'якшити міжнародну ізоляцію Росії. Те, чи вдадуться західні держави до послаблення санкцій проти Москви, натомість, прямо вплине на її здатність відновити власний економічний потенціал для продовження бойових дій в Україні. Тим часом розгляд питання виборів у «ДНР» і «ЛНР», яке постало на порядку денному з новою гостротою, загрожують тупиковою ситуацією, адже їх проведення не здатне наблизити політичне вирішення конфлікту на Донбасі. Україна в цій ситуації має діяти особливо обережно, визначивши та пояснивши своїм західним партнерам ті умови, за яких вона готова взяти участь в організації виборчого процесу на окупованих територіях.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «Ді»:

Ірина Бекешкіна

Олексій Гарань

Марія Золкіна

Руслан Кермач

Олексій Сидорчук

Редактор випуску: Ірина Філіпчук